WIKIPEDIA

Tetumin kieli

Tetumin kieli on Itä-Timorin tärkein alkuperäiskieli ja portugalin ohella toinen virallinen kieli. Sitä puhutaan Itä-Timorin ohella myös Timorin saaren Indonesialle kuuluvalla puolella. Vuonna 2011 tetumia äidinkielenään puhui 400 000 indonesialaista ja 63 500 itätimorilaista. Lisäksi tetumia puhuu toisena kielenä 50 000 ihmistä.[1] Kieli jaetaan perinteisesti kolmeen murteeseen: itäinen, pohjoinen ja eteläinen.[2] Tetumia kirjoitetaan latinalaisin aakkosin.[3]

Tetum	
Itä-Timorin kielet. *Tetum prasa* ja *tetum terik* eritelty.	
Oma nimi	Lia-Tetun
Muu nimi	Tetun
Tiedot	
Alue	Timor
Virallinen kieli	Itä-Timor
Puhujia	463 500
Kirjaimisto	latinalainen
Kielenhuolto	National Institute of Linguistics
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	austronesialaiset kielet
Kieliryhmä	malaijilais-polynesialaiset kielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	tet
ISO 639-3	tet (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=tet)
	Ohje

Sisällysluettelo

Fonologia

Vokaalit

	Etinen	Keskinen	Takainen
Suppea	i		u
Lähes suppea	ɪ		
Puolisuppea	e		o
Puoliavoin	ɛ		ɔ
Avoin		a	

Vokaalit [a], [e], [ɛ], [i], [o], [ɔ] ja [u] voivat esiintyä myös nasaalisena.

Lähde:[4]

Konsonantit

	Labiaali	Alveolaari	Palataali	Velaari	Glottaali
Nasaali	m	n	ɲ	ŋ	
Klusiili	p | b	t | d		k | g	ʔ
Frikatiivi	f | v	s | z	ʃ | ʒ		h
Approksimantti			j	w	
Lateraali		l	ʎ		
Tremulantti		r			

Lähde:[4]

Tetum ja tetum prasa

Aidon alkuasukastetumin ohella Itä-Timorissa puhutaan tetum prasaa, joka on kreolisoitunutta tetumia. Sen kielioppi on yksinkertaisempi kuin varsinaisen tetumin, ja se sisältää runsaasti lainasanoja indonesian kielestä, portugalista ja paikallisista alkuasukaskielistä (ennen muuta vuoristoalueilla puhutusta tetumin sukukielestä mambaista, joka on Itä-Timorin toiseksi puhutuin paikalliskieli heti varsinaisen tetumin jälkeen). Tetum ja tetum prasa lasketaan omiksi kielikseen ja ne ovat toistensa lähiskukieliä.[2]

Lähteet

1. Tetun (https://www.ethnologue.com/18/language/tet/) Ethnologue. Viitattu 2.7.2018. (englanniksi)
2. Glottolog 4.2.1 - Tetum (https://glottolog.org/resource/languoid/id/tetu1245) *glottolog.org*. Viitattu 14.6.2020.
3. ScriptSource - Tetun Dili (https://scriptsource.org/cms/scripts/page.php?item_id=language_detail&key=tdt) *scriptsource.org*. Viitattu 14.6.2020.
4. Tetum alphabet, prounciation and language (https://omniglot.com/writing/tetum.php) *omniglot.com*. Viitattu 14.6.2020.

Austronesialaiset kielet

abadi | abung | adonara | alune | anuta | atšeh | ’auhelawa | badui | bali | belait | bugi | buru | cebuano | chuuk | etelämarquesas | fidži | gao | havaiji | hiligaino | iloko | indonesia | jaava | japi | karoliini | kiribati | madura | malagassi | malaiji | maori | minangkabau | mokerang | nauru | palau | pingelap | pohjoismarquesas | rapanui | samoa | sunda | tagalog | tahiti | taroko | tetum | tikopia | timor | tonga | tšamorro | tuvalu | wanukaka | watubela